

Förslag och analys av miljöanpassningar – Delområde Dohnaforsån

Regional NAP-samverkan i
prövningsgrupp 67_9 Vättern norra

Titel: **Förslag och analys av miljöanpassningar – Delområde Dohnaforsån**
Författare: Länsstyrelsen i Örebro
Utgivningsår: 2026
Omslagsbild: Vattenspegeln vid Dohnafors kraftverk

INNEHÅLL

FÖRSLAG OCH ANALYS AV MILJÖANPASSNINGAR – DELOMRÅDE

DOHNAFORSÅN.....	1
-------------------------	----------

INLEDNING	4
------------------------	----------

Syfte	4
-------------	---

Arbetssätt.....	5
-----------------	---

DOHNAFORS KRAFTVERK (NAP ID 1)	5
---	----------

Förslag på miljöanpassningar	8
------------------------------------	---

Länsstyrelsens förslag på miljöanpassningar	8
---	---

Verksamhetsutövarens förslag på miljöanpassningar	8
---	---

Analys av föreslagna miljöanpassningar	8
--	---

Konsekvenser av möjliga miljöanpassningar	8
---	---

Motivering och miljönytta av miljöanpassningar	9
--	---

Förslag på uppföljning och kontroll av verksamheten	10
---	----

Behov av ytterligare utredningar i samverkan och inför kommande prövningar	10
---	----

BILAGA 1. SYNUNKTER, FÖRSLAG PÅ MILJÖANPASSNINGAR M.M. FRÅN ANDRA MYNDIGHETER, KOMMUNER OCH INTRESSEORGANISATIONER.....	11
--	-----------

Inledning

Länsstyrelsen har i detta dokument utgått från de behov av åtgärder som finns vid anläggningarna i Dohnaforsån och som presenterats i målbildsanalysen för Dohnaforsån. Det är upp till verksamhetsutövarna att ta fram konkreta förslag på miljöanpassningar vid sina kraftverk och reglerdammar. Länsstyrelsen bidrar därefter med synpunkter och beskriver konsekvenser på allmänna intressen.

Syftet med samverkan är att Länsstyrelsen och verksamhetsutövare ska samverka kring det underlag som behövs för att säkerställa en effektiv prövning i mark- och miljödomstolen. Inför denna konsekvensanalys har det inte tagits fram några konkreta förslag på miljöanpassningar, vilket gör det svårt för Länsstyrelsen att beskriva detaljerade konsekvenser. För att samverkans syfte ska kunna uppnås finns det behov av en fortsatt diskussion mellan verksamhetsutövare och Länsstyrelsen vad gäller åtgärder och konsekvenser.

Samtliga åtgärdsförslag som Länsstyrelsen angett i de dokument som tagits fram under samverkan utgår i huvudsak från fortsatt drift av verksamheten. I de fall verksamhetsutövaren skulle välja att avveckla verksamheten förändras förutsättningarna och diskussionen om åtgärder och konsekvenser behöver i stället utgå från en avveckling av verksamheten.

Tabell 1. Län, kommun, prövningsgrupp och vattenförekomst ID för Dohnaforsån

Län	Kommun	Prövningsgrupp	Vattenförekomst ID
Örebro	Askersund	67_9 Vättern norra	WA75632885, WA54481820, WA90212748

Syfte

Detta dokument innehåller åtgärdsförslag för anläggningar inom NAP. Syftet är att redovisa slutliga åtgärdsförslag för respektive anläggning och eventuella konsekvenser som de kan få. Målet är att åtgärdsförslag och konsekvensbeskrivningar ska finnas från både Länsstyrelsen och verksamhetsutövaren.

Arbetsätt

I arbetet med förslag och analys av miljöanpassningsåtgärder användes följande underlag:

- [Målbildsanalysen](#)
- [Nulägesbeskrivningen](#)
- Status och miljö kvalitetsnormer för vatten samt behov av åtgärder som anges i Vatteninformationssystem Sverige (VISS)
- Bevarandeplan för Natura 2000-området Norra Vätterns skärgård (SE0240045)

Dohnafors kraftverk (NAP ID 1)

Inom delområde Dohnaforsån finns en NAP- anläggning, Dohnafors kraftverk. Dammen har en avbördningskapacitet om 25 m³/s.

Anläggningen utgör ett artificiellt definitivt vandringshinder. En av de längre forssträckorna i ån dämms in av kraftverkets damm. Kraftverket är beläget långt ner i avrinningsområdet och områdena är viktiga för flera fiskarter och vattenlevande organismer. Uppströms kraftverksdammen finns ytterligare ett flertal dammar som utgör definitiva vandringshinder. Åtgärder behövs även vid dessa anläggningar för att åtgärderna vid Dohnafors kraftverk ska få full effekt. I följande avsnitt redovisas länsstyrelsens och verksamhetsutövarens förslag på miljöanpassningar med tillhörande motiveringar och konsekvensanalys.

Tabell 2. Sammanfattning av åtgärdsförslag och konsekvenser vid Dohnafors kraftverk

Förslag på miljöanpassningar	Förväntad nytta för vattenmiljön	Påverkan på effektiv tillgång till vattenkraftsel	Konsekvenser för övriga allmänna intressen exempelvis kultur	Redovisning av olika uppfattning om nytta och konsekvenser av förslag på miljöanpassningar
Anordning för uppströmspassage av fisk och fauna.	Fri fiskvandring och konnektivitet inom Dohnaforsån för samtliga förekommande arter skapar friska och hållbara fiskbestånd och gynnar även andra vattenlevande organismer.	Stor påverkan på kraftverket men liten påverkan på elsystemet och reglerförmågan eftersom kraftverket är mycket litet.	Åtgärder bör anpassas till den befintliga kulturmiljön för att minimera negativ påverkan. Antikvarisk medverkan bedöms nödvändig inför planering och utformning.	
Anordning för nedströmspassage av fisk och fauna.	Samma som ovan.	Ingen påverkan.	Samma som ovan.	
Tappning till uppströmspassage	Samma som ovan.	Samma som ovan.		
Tappning till nedströmspassage ca 2-10 % av flödet genom kraftstation	Samma som ovan.	Ingen större påverkan eftersom tappningen är liten.		
Mintappning till naturfåran med högre tappning under våren och hösten	Återskapande av livsmiljöer i strömmande vatten i Dohnaforsån.	Åtgärden minskar kraftverkets elproduktion.		

Återmeandring och biotopvård i den rensade och rätade naturfåran nedströms kraftverket.	Samma som ovan.	Ingen påverkan.	Biotopvård behöver anpassas till den kulturhistoriska miljön. Direkt nedströms damm och kraftverk finns flera stensatta vattenvägar som är känsliga för alltför stor påverkan.	
Fastställa dämmnings- och sänkingsgräns.	Rimliga villkor för verksamheten och för Dohnaforsån.	Ingen påverkan.		

Förslag på miljöanpassningar

Förslag på miljöanpassningsåtgärder redovisas i tabell 2 ovan. Nedan finns utförligare resonemang om förslagen och konsekvenser.

Länsstyrelsens förslag på miljöanpassningar

Länsstyrelsens förslag på åtgärder inbegriper det som i regel brukar behövas vad gäller miljöanpassningsåtgärder vid vattenkraftverk. Dvs upp- och nedströmspassage, fingaller, mintappning och biotopvård. I detta fall ingår dock även restaurering av meandrande sträcka nedströms. Några konkreta åtgärdsförslag har ännu inte tagits fram vilket gör det svårt att beskriva konsekvenser på ett tydligt sätt. De viktigaste åtgärderna på platsen är upp- och nedströmspassage för fisk och övriga vattenorganismer, återskapande av forssträckor och naturliga vattenmiljöer, mintappning i fiskpassage och naturfåra samt fastställande av sänkings- och dämningssgräns.

Verksamhetsutövarens förslag på miljöanpassningar

Uppdateras efter att förslagen gått ut på dialog.

Analys av föreslagna miljöanpassningar

Konsekvenser av möjliga miljöanpassningar

Eftersom inga konkreta lösningar finns att analysera i nuläget så är det svårt att dra några tydliga slutsatser. Nedan beskrivs konsekvenserna från tabellen ovan något mer utförligt.

Länsstyrelsen

Vattenkraften

Vattenkraftverket påverkas kraftigt av föreslagna miljöanpassningsåtgärder eftersom tillgången på vatten på platsen är liten och tappningen till fiskpassagen behöver anpassas så att det skapas en levande strömvattenmiljö i fiskpassagen. Under höst och vår behöver dessutom en ökad tappning ske för att gynna fiskvandringen. Det nationella elsystemet påverkas dock marginellt eftersom kraftverket är litet.

Kulturmiljön

En äldre kulturmiljö är i många fall känslig för nya inslag och ofta blir passager av olika slag ett negativt inslag i kulturmiljön. Vid Dohnafors har

verksamheter avlöst varandra och det bestående i miljön är dammen med dammspegeln. Utbredningen av dammspegeln har genom åren varierat men uppdämt vatten har funnits under lång tid. Kvarnen och dammen visar en kontinuitet på platsen och är en mycket viktig del av hela miljön vid Dohafors. Med rätt planering och utformning kan olika åtgärder anpassas för att minimera påverkan. Antikvarisk medverkan bedöms nödvändig inför planering och utformning.

Övriga allmänna intressen

Länsstyrelsen känner inte till att det finns några övriga allmänna intressen som påverkas.

Verksamhetsutövare

Vattenkraften

XXXX

Kulturmiljön

XXXX

Övriga allmänna intressen

XXX

Motivering och miljönytta av miljöanpassningar

I det här avsnittet redovisas motiveringar till de föreslagna miljöanpassningarna samt den förväntade miljönyttan.

Länsstyrelsen

Syftet med de föreslagna åtgärderna är att uppnå miljönyttan som redovisas i målbildsdokumentet. Främst innebär det att uppnå miljö kvalitetsnormen god ekologisk status. Det innebär också att verksamheten ska vara modern och bedrivas i enlighet med miljöbalken och krav enligt annan lagstiftning. I ett levande vattenekosystem behöver fisk kunna vandra inom och mellan sjöar och vattendrag. Fisk vandrar för att hitta föda, leka, fly miljö störningar och för att kolonisera områden. Föreslagna miljöanpassningar gynnar de biologiska värdena i Dohnaforsåns delområde och påverkan på miljö kvalitetsnormerna från vattenkraftverksamheten minskas betydligt om vattenkraftverket miljöanpassas.

Verksamhetsutövare

XXXX

Förslag på uppföljning och kontroll av verksamheten

Vattenhushållningen behöver följas upp och dokumenteras genom avläsning av vattennivåer och avläsning eller beräkning av flöden samt dokumentation av data. Fiskpassagers funktion behöver följas upp och resultatet analyseras. Nedan anges förslag på åtgärder för uppföljning och kontroll.

- Kontrollprogram för den kontinuerliga driften.
- Avläsning och dokumentation av vattennivåer.
- Avläsning eller beräkning av flöden till turbiner, fiskpassage för upp- och nedströmsvandring, naturfåra och utskovsdamm.
- Uppföljning på funktionen av passager för uppströmsvandring.
- Uppföljning på funktionen av passager för nedströmsvandring.
- Uppföljning på effekten av utförd biotopvård.
- Analysera resultatet av uppföljning och kontroll.

Behov av ytterligare utredningar i samverkan och inför kommande prövningar

Vattenspegeln som kraftverket dämmer förhindrar transport av material och höjer vattentemperaturen i vattendraget. Det är inte utrett i vilken grad dammen höjer vattentemperaturen vilket behöver undersökas noggrannare.

Då det finns oklarheter kring om verksamheten har tillstånd så finns det behov av ytterligare utredning kring tillstånd och urminnes hävd. Utredningen behövs för att verksamhetsutövaren såväl som domstolen ska kunna avgöra om det går att göra en omprövning enligt NAP eller om det krävs en nyprövning av verksamheten.

Länsstyrelsen saknar uppgifter om vilken reglering och dämning som funnits vid Dohnafors kraftverk. Skog i dämningsområdet läggs periodvis under vatten. Hur dämningen sett ut behöver utredas vidare.

Bilaga 1. Synpunkter, förslag på miljöanpassningar m.m. från andra myndigheter, kommuner och intresseorganisationer

NAP-anläggning och vattenförekomst	Synpunkter samt förslag på miljöanpassningar enligt myndigheter, kommuner, intresseorganisationer (fritext)

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se